

KIRJANDUSE AINEKAVA II KOOLIASTMES

Kirjanduse õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

Kirjanduse II kooliastme õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajalikku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti

Kirjanduse 5. klassi ainekava

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED	MÕISTED
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, elamustest ja – kogemustest; 	<p>Lugemine</p> <p>Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	
<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; 	<p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, 		
--	--	--

<p>tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>□ jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;</p>	<p>Fantaasialoo jutustamine.</p>	
---	----------------------------------	--

<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi; • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; • koostab teksti kohta sisukava, 	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.</p> <p>Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p>	<p>detail, konflikt, kõrvaltegelane, peategelane, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, teos</p>
--	---	--

<p>kasutades väiteid või märksõnu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab lõigu kesksed mõtted; • järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; 		
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, 	<p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.</p> <p>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad.</p> <p>Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p> <p>Loomamuinasjutu tüüptegelased.</p>	
---	---	--

<p>tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <ul style="list-style-type: none"> otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; 		
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.</p>	<p>algriim, epiteet, koomika,</p>

<ul style="list-style-type: none"> tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes; 	<p>Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</p>	<p>riim, võrdlus</p>
--	---	----------------------

<p><i>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</i></p> <p>□ seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;</p>	<p><i>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</i></p> <p>Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline.</p>	<p>loomamuinasjutt, luule, rahvalaul, seiklusjutt, tekkemuistend, seletusmuistend, valm</p>
<p>Esitamine</p> <p>□ esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p>	<p>Esitamine</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.</p>	<p>rollitekst</p>
<p>Omalooming</p>	<p>Omalooming</p>	

<p>□ kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.</p>	<p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.</p>	<p>jutustamine, kirjeldamine</p>
---	--	----------------------------------

Kirjandus VI klassis

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>Lugemine</p> <p>1) On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest;</p>	<p>Lugemine</p> <p>Eesmärgistatud ülelugemine.</p> <p>Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>

<p>Jutustamine</p> <p>1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</p> <p>2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;</p>	<p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal.</p> <p>Fantaasialoo jutustamine.</p>
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p>

<p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; 2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; 3) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte; 4) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega; 6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; 	<p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased.</p>
--	---

Õppe-kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatut üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
- 2) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 3) mõistab teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 4) tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 5) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks erinevaid allikaid, nii teatmeteoseid kui ka internetti.

Kirjanduse ainekava VII klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
Lugemine	
1) on läbi lugenud neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost; 2) loeb eakohast kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.	Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.
	Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine..
Jutustamine	
1) Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula või süžee järgi. Teose lugemise ajal või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine	

<p>1) Vastab teksti põhjal küsimustele; 2) kasutab väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate. 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja –kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu, käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; 6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;</p>	<p>Teose mõistmist toetavad tegevused: küsimuste koostamine- fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine väitlausetega või märksõnadena. Teksti keskse mõtte leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja telstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist, tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma sõnavara rikastamine. Teose kui terviku mõistmine. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspect. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelatevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumisaja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon, lahendus. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p>	
<p>1) Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi; 2) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendusi; 3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse tundmine ja kasutamine, sümbolite seletamine, allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti</p>
	<p>tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>
<p>Teose mõistmiseks vajalik metakeel</p>	

<p>1) Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul, riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) like, nimetab nende tunnuseid;</p> <p>2) seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust</p> <p>.</p>	<p>Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Puändi olemus. Kõmekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eeõika, lüürika, dramaatika tunnused. Eeõise ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialog, remark, repliik</p>
<p>Esitamine</p>	
<p>1) Esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust, tekstitüüpust</p>	<p>Esitamise esmargistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust ja tekstitüüpust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine, diktsioon. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialog või monoloog)</p>
<p>Omalooming</p>	<p>.</p>
<p>1) Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöökirjeldus või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti;</p> <p>2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.,</p>	<p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatuse, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte.</p>

Kirjanduse ainekava VIII klassis

<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja -tegevused</p>
<p>Lugemine</p>	

<p>1) On läbi lugenud neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;</p> <p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.</p>	<p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituse jagamine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>Jutustamine</p>	
<p>1) Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;</p>	<p>Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste, sündmuste või erinevate lõppude lisamine, eri vaatapunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula või süžee järgi. Teose lugemise ajal või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p>	

<p>1) Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>2) kasutab väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja –kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle;</p> <p>4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu, käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;</p> <p>5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põjisündmuste tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <p>6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>	<p>Küsimuste koostamine, küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti keskse mõtte leidmine, teose teema ja peamõtte sõnastamine, kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal.</p> <p>Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine, kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäite varal.</p> <p>Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine.</p> <p>Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Tegelaste analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspect. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbrita’seva maailmaga. Tegelaste sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine, sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüs.</p> <p>Tegelasrühmadevaheline konflikt ja selle gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi Sündmuste toimumise aja ja-koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon, lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.</p>
	<p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p> <p>Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p>	

<p>1) Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlust ja algriimi; 2) selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;;</p> <p>3) mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;</p> <p>4) seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani novella, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;</p>	<p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine, arendamine.</p> <p>Müüdi tunnused, Tänapäeva folkloor e. poploor. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (Erinevad liigid) ja novella tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialog, vaatus, stseen, remark, repliik, intriig. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.</p>
<p>Esitamine</p>	
<p>1) Esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust;</p> <p>2) koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.</p>	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine, korrektne kehahoid, hingamine, diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine, esitamine.</p>
<p>Omalooming</p>	
<p>1) Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti</p>	<p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase</p>

<p>2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</p>	<p>seletuskirja, muudetud žanris teksti(nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (Moto) alusel kirjandi vms.</p>

Kirjanduse ainekava IX klass

Õpitulemused	Õpisisu ja -tegevused
Lugemine	
<p>1) On läbi lugenud neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;</p> <p>2) loeb lodusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit, ning võrdleb teost mõne teise teosega.</p>	<p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine. Soovitatud tervikteose kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
Jutustamine	
<p>1)Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;</p>	<p>Loo jutustamine: teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste või erinevate lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise media (radio, television, internet) erinevate jutustamisviisidega.</p>
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine	
<p>1) Vastab teksti põhjal küsimustele;</p> <p>2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate</p> <p>3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustajajärg-seoste üle;</p> <p>4) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi,</p>	<p>Küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine, kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse</p>

<p>lähitudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema,</p>	<p>kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje- lahenduse</p>
---	---

<p>põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushinnangute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; 5) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte; 6) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb selgeks nende tähenduse</p>	<p>seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine, oma sõnavara rikastamine. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspect. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelasuhte iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasuhte sisekonflikti äratundmine. Tegelasuhte vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelasuhte tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüs. Tegelasuhte vaheline konflikt, selle gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Mijöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon, lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjustagajärgseoste leidmine Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.</p>
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p>	

<p>1) Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>2) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;</p> <p>3) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novella, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia, tragöödia olemust.</p>	<p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomiks leidmine. Luuleteksti tõlgendamine.</p> <p>Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Ilukirjanduse põhiliigid ja nende tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novella, miniatuuri tunnused.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.</p> <p>Komöödia, tragöödia, drama tunnused.</p>
<p>Esitamine</p>	
<p>1) Koostab ja esitab teost tutvustava ettekande</p>	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus, esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine, diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.</p> <p>Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>
<p>Omalooming</p>	
<p>1) Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava teksti;</p> <p>2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust, õigekirja.</p>	<p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöo kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse.</p>
<p>Viitamine ja vormistamine</p>	
<p>1) vormistab arvutil teaduslikkuse nõudeid järgivat uurimistööd;</p>	<p>Tsitaat ja refereering.</p> <p>Tekstisisene viitamine. Joonealune viitamine. Allikaloend (artikkel, raamat, õigusaktid, arhiivimaterjalid, elektroonilised allikad, dokumendid ilma isikuandmeteta jne).</p>
<p>Kaitsmine</p>	
<p>Õpilane</p> <p>1) esitab, hindab ja põhjendab uurimistöö tulemusi.</p>	<p>Kaitsmise sisu ja ülesehitus. Avalik esinemine.</p>

